

Cap de les nombroses inscripcions trobades es complerta. No obstant, totes elles ofereixen viu interès. Una d'elles es una inscripció en honor de Calígula, encara que no's pot fixarne la data d'una manera precisa. Més tart, potser a l'època dels Antonins, aquesta placa fou regirada pera gravarhi al revers un'altra inscripció que's refereix probablement a l'administració municipal de Ruscino. Altres inscripcions interessants foren trobades al mateix lloch.

Mr. Thiers ha descobert també un ample tros de mosàich de distribució purament geomètrica, y una barra de plom, que pesa uns 20 kilos, que representa una pota de caball y podria provenir d'una estatua eqüestre.

Fora d'aquestes troballes les d'objectes diversos fetes sobre l'emplaçament de Castell-Rosselló, son escasses. Hi ha entre elles: un coltell pera el sacrifici, de ferro, y un'ample y mince fulla d'al·sina, en bronze, despresa segurament d'una corona imperial.

Avans de ser Ruscino una ciutat romana, havia tingut llargues etapes de prosperitat. Durant molts segles una població ibèrica aglomerada va residir en el coll de Castell-Rosselló. La cronologia de les monedes ibèriques y gregues que s'han trobat agafa desde el segle VI^e fins els primers emperadors romans. Al nombre primer de la revista *Ruscino* pera l'any 1912, el Dr. J. Mas-sot (*Note sur des monnaies trouvées à Castell-Rosselló*) ensaijà una classificació de les 152 monedes pertanyents a diversos propietaris, que ha pogut examinar. Aquesta classificació divideix aqueixes monedes en gregues, celtiberes, celtes, romanes, visigòtiques, modernes y un grupu de indeterminades.

Mercès a la seva situació excepcional, entre el Pirineu y Narbona, no gaire lluny del mar, y a la vora de la gran via que comunicava Catalunya ab la Galia, Ruscino devingué un centre comercial molt actiu, fundat probablement per els fenicis, com el seu nom sembla indicar, y freqüentat més tart pels grechs. El museu de Perpinyà posseeix fragments d'una cratera ab figures roges, trobada a Castell-Rosselló. El mateix Mr. Thiers ha recullit també abundants fragments de vasos pintats, que poden remontarse fins al segle IV.

A la BIBLIOGRAFIA de la present crònica poden veures els articles publicats per Mr. Thiers sobres aquesta qüestió a la revista *Ruscino*, en la qual s'ha publicat també un plano de les excavacions efectuades a Castell-Rosselló.

Excavacions a Sabadell

Durant la tardor del any 1912, el membre de l'Institut D. Joseph Puig y Cadafalch fou pregat de visitar un començament d'excavacions que's feyen en un turó situat al nord de Sabadell, vora l'hermita de la Mare de Deu de la Salut.

Inicià les excavacions el professor de l'Escola d'Arts y Oficis d'aquella ciutat D. Joan Vilà, sots el patronat de l'Academia de Belles Arts d'aquella ciutat.

L'excavació donà per resultat la troballa d'uns restes de construcció en una extensió de deu



Fig. 22

Vidre ab ratlles trobat a les excavacions de Sabadell

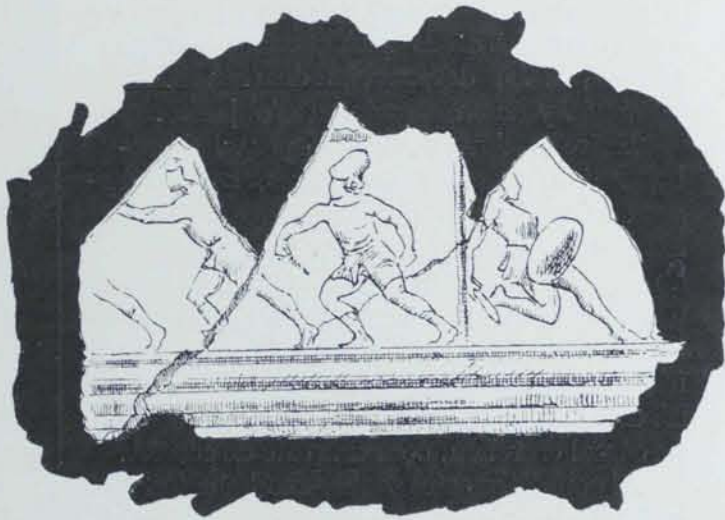


Fig. 23

Dibuix aclaratori de la figura anterior



Fig. 24. — Vidre grabat trobat a les excavacions de Sabadell

noves excavacions en llocs ahont s'han trobat objectes que permeten suposar l'existència de noves estacions que podrien tenir interès arqueològic.

Troballes romanes a Reus

En la finca anomenada Hort Lluny, al N. E. de la ciutat de Reus y a un kilòmetre de distància, s'han fet durant l'any 1912 alguns descobriments interessants que indiquen l'existència d'una colònia agrícola romana en aquell indret.

D'abans d'aquesta data, y desde l'any 1879, anaven apareguent a mida que s'feyen treballs de conreu de les terres, objectes varis que'l propietari de la finca, D. Ferràn Miró d'Ortaffà, anava recullint. De l'inventari d'aquests objectes ne destaquen com a més importants una làpida, un sepulcre sense exornació y qualques fragments d'esculptura en pedra, junt ab nombrosos troços ceràmichs. Darrerament, en la part Sur d'aquesta finca foren trobades varies sepultures de planta rectangular, cobertes ab tègules dintre les quals aparegueren esquelets sencers, si be desproveits de tota indumentaria y acompanyament d'objectes.

Entre la terra remoguda pera'l descobriment d'aquestes sepultures, se trobà gran abundor de ceràmica grossa, com àmphores, teules y fragments de tinells, y ab aquestes, dues àmphores més que contenien els restes de dos cossos petits. Altres troballes foren un morter de pedra, un fragment de fust de columna ab estries y un dau de marbre de forma rectangular, ab un cèrcol en relleu, com un reste de corona.

Al peu d'aquestes sepultures hont foren trobats els fragments citats, aparegué un forn de ceràmica, ab una boca d'uns tres metres de diàmetre, que obria espay a una

o dotze metres d'ample aproximadament, dividits en varis recintes, dins d'un dels quals se trobaren varis *dolia* de gran diàmetre.

La ceràmica que aparegué ab un comensament d'estratificació fou tota romana y divisible en tres grups: Ceràmica de pessers grosses (àmphores, teules y *dolia*); ceràmica petita ben tornejada, sense barnís ni decoració, y, finalment, ceràmica d'Arezzo, ab relleus, alguns de fina labor.

Entre les troballes aparegueren els dos fragments de vidres que reproduim (figs. 22, 23 y 24), y com a nota d'interès en varis dels fragments d'Arezzo, les marques de fabricació que no s'han estudiat encara, però algunes de les quals podem dir per de prompte que eren ja conegudes.

Ab els objectes trobats en aquestes excavacions, la ciutat de Sabadell inicià un Museu que s'instalarà en l'edifici de la Caixa d'Estalvis, haventse constituït una Junta de Patronat pera portar avant l'obra començada y intentar



Fig. 25 (Fot. Lladó, Tàrraga)

Un dels mosaïchs apareguts en la finca de D. Joan Bori, de Vilet (Segarra), ab motiu de l'aiguat del 1874, segons un dibuix fet aquell any